

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 4

Частина I

**Одеса
2018**

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ УКРАЇНИ

Шувера О. О.¹, Тарасова К. І.²

1 – студент, факультет міжнародної економіки,

2 – канд. екон. наук, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Шувера О. О., Тарасова К. І. Статистичний аналіз туристичних потоків України. Досліджено стан та особливості функціонування туристичного ринку України. Визначено основні фактори, які впливають на туристичні потоки.

Ключові слова: туризм, міжнародний туризм, туристичні потоки, фактори впливу, внутрішні туристи.

Шувера О. О., Тарасова К. И. Статистический анализ туристических потоков Украины. Исследовано состояние и особенности функционирования туристического рынка Украины. Определены основные факторы, которые влияют на туристические потоки.

Ключевые слова: туризм, международный туризм, туристические потоки, факторы влияния, внутренние туристы.

Shuvera O. O., Tarasova K. I. Statistical analysis of tourist traffic in Ukraine. The status and features of functioning of the tourism market in Ukraine is researched. The main factors that affect tourist flows are determined.

Keywords: tourism, international tourism, tourist flows, factors of influence, internal tourists.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Шувера, О. О. Статистичний аналіз туристичних потоків України [Текст] / О. О. Шувера, К. І. Тарасова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2018. – С. 149 – 154.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Україна – одна з держав Європи, яка географічно вигідно розташована та володіє історичними, природними й етнічними ресурсами для створення різноманітних маршрутів. В цьому контексті туризм стає ознакою сучасного стилю життя українців, важливим елементом розвитку національної економіки й економіки окремих регіонів.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Аналіз сучасного стану інформації про туристичні потоки ґрунтується на працях вчених, які займаються даною проблематикою. До них слід віднести Є. Є. Жуланова [0], О.М. Лютака [0], В. Пацюк [3], Л.В. Польова [4] тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Україна активно вписується в міжнародні туристичні процеси, що виявляється, з одного боку, у зацікавленні іноземними туристами нашою країною, а з іншого – у виділенні туристично привабливих регіонів на внутрішньоукраїнському рівні та збільшенні навантаження на ці території. Особливу проблему у даному контексті становить незначна кількість інформації про туристичну галузь. На сьогодні офіційний сайт Державної служби статистики України не забезпечує потребу щодо повного об'єму інформації даної сфери діяльності. Представлені матеріали мають лише загальний характер і не відображають реального стану розвитку туристичної галузі України, зокрема щодо туристичних потоків.

Метою роботи є аналіз туристичних потоків України та виявлення основних проблем розвитку сфери туризму.

Виклад основного матеріалу. Україна має об'єктивні передумови, щоб стати однією з розвинених туристичних країн світу. Саме туризм здатний подолати розбіжності в розвитку окремих регіонів країни, які значно посилюлися останнім часом. Розширення ділових і культурних зв'язків нашої країни зі світом сприяє збільшенню контактів між підприємствами та зростанню кількості іноземних і вітчизняних туристів, які прибувають в окремі регіони України, що зумовлює необхідність розміщення гостей у комфортабельних готелях із відповідним рівнем сервісу.

Останній, 2017 р., в Україні об'явлено роком туризму, хоча в 2016 р. туризм дав 2,9% усього ВВП. За оцінками уряду туризм може давати Україні до 10% усього ВВП, але для того, щоб досягти цієї масштабної та стратегічної мети необхідно більш детально проаналізувати ситуацію, яка склалася на сьогодні. Водночас детальна інформація про туризм в розрізі в'їзних та виїзних туристичних потоків відсутня. На сайті Державної служби статистики наводиться лише усічена інформація про туристичні потоки (табл. 1).

Аналіз статистичних даних (табл. 1) показує, що динаміка в'їзного туризму в Україну, починаючи з 2000 р., зростала до 2008 р. в середньому на 18,8% щорічно. Саме в цьому році спостерігався максимальний показник (25449078 осіб). У 2009 р. відбулося зменшення динаміки, порівняно з аналогічними періодами 2008 р., що було обумовлене світовою фінансовою кризою. В подальшому спостерігалися незначні зрушення в бік зростання до 2014 р., коли відбулося безпрецедентне скорочення кількості іноземних громадян, які відвідали Україну, що було обумовлене подіями на Сході країни. Позитивну динаміку після цього було отримано лише в 2016 р.

Важливою складовою частини міжнародного туризму є система організації поїздок громадян України за кордон. В цьому напрямку з 2000 р. спостерігалось поступове зростання туристичного потоку в середньому на 4,1% щорічно.

Туристичні потоки України, 2000-2016 рр. [6]

Роки	Кількість громадян України, які виїжджали за кордон – усього	Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну – усього	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України – усього	У тому числі		
				іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2000	13422320	6430940	2013998	377871	285353	1350774
2001	14849033	9174166	2175090	416186	271281	1487623
2002	14729444	10516665	2265317	417729	302632	1544956
2003	14794932	12513883	2856983	590641	344 332	1922010
2004	15487571	15629213	1890370	436311	441798	1012261
2005	16453704	17630760	1825649	326389	566942	932318
2006	16875256	18935775	2206498	299125	868228	1039145
2007	17334653	23122157	2863820	372455	336049	2155316
2008	15498567	25449078	3041655	372752	1282023	1386880
2009	15333949	20798342	2290097	282287	913640	1094170
2010	17180034	21203327	2280757	335835	1295623	649299
2011	19773143	21415296	2199977	234271	1250068	715638
2012	21432836	23012823	3000696	270064	1956662	773970
2013	23761287	24671227	3454316	232311	2519390	702615
2014	22437671	12711507	2425089	17070	2085273	322746
2015	23141646	12428286	2019576	15159	1647390	357027
2016	24668233	13333096	2549606	35071	2060974	453561

Особливо активно туристичний потік почав зростати після 2010 р. (окрім 2014 р.). У зв'язку з відміною візового режиму, в подальшому можна прогнозувати також зростання кількості громадян України, які будуть виїжджати за кордон з туристичною метою.

Звичайно, із загальної кількості туристів в Україні найбільшу частку займають внутрішні туристи. Як бачимо з даних табл. 1, динаміка внутрішнього туризму значно коливає. У 2007 р. спостерігається максимальне значення динаміки кількості внутрішніх туристів. Однак останніми роками відбувається значне скорочення поїздок у межах країни. Проте, незважаючи на позитивні зрушення на національному ринку туристичних послуг, які позначені розширенням обсягів діяльності на внутрішньому ринку та збільшенням потоку іноземних відвідувачів, помітною все ж таки залишається тенденція перевищення виїзного потоку над в'їзним у структурі міжнародного туризму.

У 2016 р. до більшості країн, з яких прибували іноземні громадяни в Україну слід віднести Молдову (більше 4 млн. осіб). Серед країн, чисельність громадян яких перетнули кордон України перевищила 1 млн. осіб, слід виокремити США, Узбекистан, Російську федерацію, Польщу, Білорусь, Азербайджан. При цьому 97,2% усіх іноземних громадян прибули до України з приватною метою. Європейці для України більш вигідні туристи

– вони більше грошей витрачають на екскурсійні програми, частіше замовляють трансфери, обирають дорожчі ресторани та готелі і більше витрачають на розваги.

У цьому ж році до найбільш популярних країн, до яких виїжджали громадяни України слід віднести Польщу (більше 10 млн. осіб). Серед країн, чисельність українців, що до них в'їзджали перевищила 1 млн. осіб, слід виокремити Білорусь, Угорщину, Молдову, Російську федерацію, Туреччину. При цьому 98,5% усіх українців виїжджали з приватною метою. Таким чином, основні туристичні потоки припадають на країн-сусідів України.

Фактори, що впливають на розвиток туристичних потоків, різноманітні й багатогранні. З даних табл. 1 видно, що туристична індустрія в Україні розвивається під впливом такого фактору, як політична нестабільність, який стосується не лише держави, в якій спостерігається політичний неспокій, але й країн, сусідніх із нею. Це видно зі скорочення туристичного потоку в 2014-2016 рр. в результаті агресивних військових дій на Сході України.

На сьогодні важливим чинником, який стримує поширення туристичних потоків є й матеріально-технічна база. Існуюча на сьогодні інфраструктура туризму ще не відповідає міжнародним стандартам. У більшості готелів відсутні сучасні засоби зв'язку та комунікацій, конференц-зали з відповідною аудіовізуальною технікою та технічними засобами для синхронного перекладу. Подальший розвиток готельного господарства неможливий без сучасного обладнання та новітніх технологій. Це стосується насамперед інформаційних технологій, ефективних і надійних систем захисту, без чого неможливо досягти високого рівня якості послуг. Кількість готелів в Україні порівняно з туристськими країнами світу незначна. Такі форми готельного господарства, як мотелі, кемпінги, молодіжні бази, які надзвичайно поширені в інших країнах, в Україні практично не розвинуті. Як свідчить міжнародний досвід, саме такі підприємства могли б дати істотний поштовх розвитку галузі та створенню додаткової кількості робочих місць. Практично відсутня статистика та інформація щодо кількості суб'єктів, які надають туристичні послуги у сільській місцевості. Лише незначна кількість індивідуальних селянських господарств зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності, хоча вони й не відображені в інформаційних потоках туристичної галузі.

Фактор інфраструктури можна розглядати більш розширено. Від сполучення між місцевими установами (поштовим відділенням, магазинами, службами) залежить комфорт туриста. У багатьох великих європейських містах створено спеціальні інформаційні центри, в яких можна отримати інформацію про життя міста та послуги для іноземних гостей рідною для них мовою.

Хотілося б відмітити, що з кожним роком посилюється тенденція до зменшення ролі природно-географічного та культурно-історичного факторів, які буквально десятиріччя тому мали вирішальне значення для розви-

тку туристичної індустрії. Це можна пояснити стійким збільшенням обсягів капіталовкладень до туристичної сфери, проведенням систематичних наукових досліджень туристичного ринку, а також зміною інтересів туристів. Нині все більшої популярності набуває альтернативний туризм, що виражається у подорожах до космосу, до земних глибин. Можна зробити висновки про те, що потенційно, при активізації стимулюючих факторів, об'єктом туризму може стати будь-які точка України та місце земної кулі [5]. Валику вагу має й фактор транспорту, як то стан аеропортів, вокзалів, кількість автодоріг, їх пропускна здатність. Зацікавлені в розвитку туризму міста повинні мати розвинену інфраструктуру, добрі транспортні зв'язки з аеропортами, вокзалами. Наприклад, лондонський аеропорт Хітроу (22 км від міста) має пряму лінію метро, якою поїзди їдуть кожні 5 хвилин. Перевезення здійснюються й автобусними маршрутами кожні 20–30 хв. з зупинками поблизу великих готелів [0, с. 89].

Фактор транспорту пов'язаний і з фактором новітніх технологій. Завдяки впровадженню новітніх технологій зростають швидкість руху поїздів та комфортабельність подорожей. В Японії, Франції та інших країнах високошвидкісні поїзди вже рухаються зі швидкістю 483 км/год.

Крім цих факторів, слід зазначити також негативні для туристичних потоків фактори, викликані такими причинами:

- 1) відсутність коштів на проведення маркетингу туризму в Україні;
- 2) необхідність отримання візи для в'їзду в Україну викликає перше негативне ставлення у потенційних туристів;
- 3) наявність різноманітних перешкод для туриста:
 - застарілі літаки та занедбані аеропорти;
 - повільні та некомфортабельні поїзди й автобуси;
 - часті зупинки працівниками Державтоінспекції, прискіпливість митних і прикордонних служб;
 - відсутність реклами, мало розвинута інфраструктура;
 - не розкрито потенційний туристичний потенціал;
 - «незручна країна» – громадяни України не знають англійської мови, відсутні вказівники вулиць іноземною мовою;
 - «дикий капіталізм» – високий рівень корупції, негативний імідж української політики;
 - «суцільний автостоп» – розбиті дороги.

Для порівняння: щоб подолати поїздом відстань між Барильною та Валенсією (Іспанія, 340 км), необхідно 3 год. 10 хв., а відстань у 300 км між Львовом і Чернівцями (Україна) долається за 12 годин. Наявність наведених причин призводить до того, що Україна сьогодні не створює відповідної конкуренції багатьом країнам Центральної та Східної Європи, що межують з нею, і, які є у переліку потенційного туриста. Ці країни скасували візові вимоги для громадян США, Канади та країн-членів ЄС, а, до того, не інтенсивно здійснюють маркетинг туристичних послуг та продуктів [6 – 8].

Висновки. Туризм в Україні може стати сферою реалізації ринкових

механізмів, джерелом поповнення держаного та місцевих бюджетів, засобом загальнодоступного і повноцінного відпочинку й оздоровлення, а також ознайомлення з історико-культурною спадщиною та сьогоденням нашого народу й держави за умови збалансованого розвитку галузі. На сьогодні туристична галузь України знаходиться у досить занедбаному стані. Основною причиною цього є незацікавленість держави у прозорому стимулюванні приватного сектору. Навіть статистична інформація має загальний характер і не дає змоги зробити комплексний аналіз туристичних потоків. На жаль, даних про обсяги сільського (екологічного, зеленого) туризму не існує. Варто було б розробити нові статистичні форми для цієї підгалузі, зацікавити сільських підприємців, які працюють у даному напрямі (шляхом фінансової та юридичної допомоги з боку держави), у реєстрації та поданні інформації про свою діяльність. Саме це надасть можливість більш ґрунтовно проаналізувати проблеми туристичної галузі в Україні та розробити стратегію її розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жуланов Є. Є. Моделювання міжрегіональних туристичних потоків у національному економічному просторі / Є. Є. Жуланов, О. В. Борисова // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 4. – С. 203-214.
2. Лютак О.М. Аналіз та оцінювання інформації про основні туристичні потоки України / О.М. Лютак // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №12. – С. 217-224
3. Пацюк В. Фактори розвитку туристичної індустрії промислового міста / В. Пацюк // Молоді науковці - географічній науці. Матеріали наукової конференції (Київ, 24 - 25 жовтня 2007 року). – К.: ВГ Л «Обрії». 2007. – С.111–114.
4. Польова Л.В. Фактори формування туристичних регіонів в'їзного туризму України / Л.В. Польова // Карпатський край. – 2016. – №1. – С. 87-92.
5. Аксьоненко К. А. Статистичний аналіз розвитку туризму в Україні / К. А. Аксьоненко, К. І. Тарасова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць.– Одеса: ОНЕУ, 2017. – Вип. 3. Ч. 1. – С. 145 – 149.
6. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm
7. Милашко О. Г. Статистичне оцінювання закономірностей розвитку суб'єктів туристичної діяльності / О. Г. Милашко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – Херсон, 2017. – Вип. 22. – Ч. 2. – С. 130-133.
8. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону : монографія // А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, О. Г. Милашко та ін. – Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2016. – 218 с.